

คุณภาพน้ำบริเวณพื้นที่เหมืองแร่ทองคำ

ของ บริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด และพื้นที่ใกล้เคียง
บริเวณรอยต่อระหว่าง จ.พิจิตร และ จ.เพชรบูรณ์

โดย
ดร.พลยุทธ สุขสมบัติ
นายต้นธนะ ตันตวิฑ
นายวิวัฒน์ โตธิรกุล

กลุ่มส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เขต 3
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
กระทรวงอุตสาหกรรม

มิถุนายน 2548

คุณภาพน้ำบริเวณพื้นที่เหมืองแร่ทองคำ

ของ บริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด และพื้นที่ใกล้เคียง
บริเวณรอยต่อระหว่าง จ.พิจิตร และ จ.เพชรบูรณ์

โดย

ดร.พลยุทธ สุขสมบัติ

นายสันธนะ ตันติวิท

นายวิวัฒน์ ไชยกุล

กลุ่มส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เขต 3

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

กระทรวงอุตสาหกรรม

มิถุนายน 2548

สารบัญ

หน้า

สารบัญรูปและตาราง	ข
คำขอบคุณ	ง
1. บทนำ	1
2. วัตถุประสงค์	1
3. พื้นที่ดำเนินการและการปฏิบัติงาน	1
4. จุดเก็บตัวอย่างน้ำ	4
5. วิธีเก็บและวิเคราะห์น้ำ	6
6. ผลของการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ	6
7. สรุปและเสนอแนะ	9
8. เอกสารอ้างอิง	10

สารบัญรูปและตาราง

		หน้า
รูปที่		
1	แผนที่ภูมิประเทศแสดงจุดเก็บตัวอย่างน้ำ	3
2	ความสัมพันธ์ทางสถิติที่จำแนกน้ำตัวอย่างออกเป็นสามกลุ่ม	10
 ตารางที่		
1.	รายละเอียดของจุดเก็บตัวอย่างน้ำ	5
2.	วิธีวิเคราะห์คุณภาพน้ำ	6
3.	คุณภาพน้ำของบ่อเจาะสังเกตการณ์ภายในเหมืองฯ และโรงประกอบโลหะกรรมฯ	8
4.	คุณภาพน้ำบาดาล (และน้ำบ่อตื้น)	8

คำขอบคุณ

ขอขอบคุณ คุณเยว่นุช จันทรตั้ง ผู้ควบคุมงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด เป็นผู้ประสานงานกับคณะสำรวจ และอำนวยความสะดวกในการเก็บตัวอย่าง ทำให้งานสัมฤทธิ์ผลตามแผนที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิจิตร และ คุณสามารถ บัวชุม นายช่างเหมืองแร่ 6 ที่ได้ร่วมเข้าตรวจสอบในพื้นที่และอำนวยความสะดวกให้คณะสำรวจจนงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้คณะทำงานขอขอบคุณ คุณสมชัย วงศ์สวัสดิ์ ผู้อำนวยการสำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เขต 3 ที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนในการปฏิบัติงานครั้งนี้

1. คำนำ

กลุ่มส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและเหมืองแร่เขต 3 เชียงใหม่ มีภารกิจหลักในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการทำเหมืองใน 14 จังหวัด ของเขตภาคเหนือ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทราบและหาแนวทางมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อไป

เหมืองแร่ทองคำ และ โรงประกอบโลหะกรรมของบริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด ตั้งอยู่ที่ อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร และ อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์ เหมืองดังกล่าวได้มีการขุดเอาแร่ที่มีโลหะที่มีค่าเช่นทองคำ เงิน ปะปนอยู่ เพื่อนำมาสกัดเอาโลหะที่มีค่าโดยนำไปสกัดในโรงประกอบโลหะกรรมที่อยู่ใกล้เคียง โดยใช้ขบวนการ Cyanidation โดยทองคำ เงิน และโลหะอื่นๆ จะเกิดเป็นสารประกอบเชิงซ้อนกับไซยาไนด์สามารถละลายได้ดีในน้ำจากนั้นมีการนำเอาสารละลายดังกล่าวไปแยกเอาทองคำและเงินออกโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม ส่วนกากที่เหลือจากการสกัดจะถูกสูบเก็บไว้ในบ่อเก็บกากของเสียต่อไป เนื่องจากในบริเวณดังกล่าวจะมีแร่ที่มีส่วนประกอบของแร่ซัลไฟด์ปะปนอยู่ด้วยถ้าในการทำเหมืองไม่มีการป้องกัน และการระมัดระวังจะทำให้เกิด acid mine drainage ขึ้นซึ่งจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากมายหลายด้านต่อไป

สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐาน และการเหมืองแร่ 3 เชียงใหม่จึงได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ ออกไปปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อที่จะตรวจสอบว่าเกิด ปรากฏการณ์ดังกล่าวหรือไม่ และนอกจากนี้เพื่อตรวจสอบว่ามี การปนเปื้อนของน้ำในบ่อเก็บกากของเสียสู่น้ำผิวดิน หรือน้ำใต้ดินในบริเวณรอบๆ พื้นที่หรือไม่ โดย ทำการศึกษาคุณภาพน้ำของบ่อสังเกตการณ์ในบริเวณเหมืองแร่ทองคำ ชาติรี และ โรงประกอบโลหะกรรม ของบริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร และ อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์ และจากบ่อน้ำบริเวณ/ประปา บาดาล-หมู่บ้านจากบริเวณหมู่บ้านโดยรอบ การศึกษาดังกล่าวจะก่อประโยชน์ในการวางแผนป้องกัน ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมล่วงหน้า และแนวทางแก้ไขที่ถูกต้องวิธี ก่อนที่จะเกิดผลกระทบแล้วค่อยหาวิธีแก้ไขใน ภายหลัง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจ สังคมและสุขอนามัยของผู้ได้รับผลกระทบที่รุนแรง ภายหลัง

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาคุณภาพน้ำในบ่อสังเกตการณ์ น้ำบาดาล และบ่อน้ำตื้น ทั้งด้านในและนอกพื้นที่การทำ เหมือง โดยสุ่มตรวจสอบเฉพาะบ่อที่มีแนวโน้มเกิดความผิดปกติในพื้นที่ของเหมืองแร่ทองคำ ชาติรี และ โรงประกอบโลหะกรรมของบริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร - อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์ และพื้นที่ ใกล้เคียง เพื่อประกอบการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดังกล่าว

3. พื้นที่ดำเนินการ และการปฏิบัติงาน

3.1 ที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ

แหล่งแร่บริเวณหมู่เหมืองแร่ทองคำชาติของ บริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด ตั้งอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตรและอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ปรากฏบนแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1: 50,000 ของกรมแผนที่ทหาร ระวัง 5141 IV (บ้านวังทรายพูนใน) บริเวณพิกัด 675500E – 677700E และ 1801000N – 1802300N มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบที่มีระดับความสูงของผิวดินเดิมเฉลี่ยประมาณ 80 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีภูเขาสูงเล็กๆ ปรากฏอยู่ด้านทิศเหนือของพื้นที่ประกอบด้วยเขาโป่ง และเขาหม้อ ดังรูปที่ 1 พื้นที่โดยรอบส่วนใหญ่เป็นนาข้าวและพืชหมุนเวียนอื่น ๆ

3.2 ธรณีวิทยาแหล่งแร่โดยสังเขป

แหล่งแร่บริเวณหมู่เหมืองแร่ทองคำของ บริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด ตั้งอยู่ในแนวหินภูเขาไฟยุคเพอร์เมียนถึงไทรแอสซิก (อายุประมาณ 200 ล้านปี) ที่คดโค้งตามแนวขอบของหินชุดโคราช มีลักษณะเป็นหินแข็ง สายแร่ประกอบด้วยแร่ควอตซ์และแร่ในกลุ่มคาร์บอเนตที่ปะปนด้วยเม็ดทองคำและเงินที่เล็กมากจนมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น แทรกอยู่ตามรอยแตกและรอยเลื่อนของหินภูเขาไฟดังกล่าว

3.3 การปฏิบัติงาน

ได้ดำเนินการเก็บ และตรวจวัดคุณภาพน้ำที่มีแนวโน้มผิดปกติจากบ่อน้ำบาดาลทั้งที่อยู่ในพื้นที่ของเหมืองแร่ฯ และพื้นที่ชุมชนที่อยู่รอบๆ เหมืองแร่ดังกล่าว โดยได้ปฏิบัติการในการเก็บตัวอย่างในระหว่างวันที่ 11-14 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามประกอบด้วย

1. ดร.พลยุทธ	สุขสมิตี	นักวิทยาศาสตร์ 8ว.
2. นายวิวัฒน์	โคธิรกุล	นักธรณีวิทยา 7ว.
3. นายสันทนะ	คันติวิท	นักวิทยาศาสตร์ 3
4. นายวิสุทธิ์	สีดาบุตร	พนักงานขับรถ

4. จุดเก็บตัวอย่างน้ำ

4.1 จุดเก็บตัวอย่างน้ำบริเวณจากบ่อสังเกตการณ์บริเวณที่ทำกิจกรรมของเหมืองฯ และโรงประกอบโลหะกรรมฯ

จุดเก็บตัวอย่างที่1 (RC-679) บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ระดับความลึก 60 เมตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่2 (RC-678) บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ระดับความลึก 10 เมตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่3 (RC-686) บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ระดับความลึก 10 เมตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่4 (RC-687) บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ระดับความลึก 60 เมตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่5 (RC-677) บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ระดับความลึก 60 เมตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่6 (RC-681) บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ระดับความลึก 60 เมตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่7 (RC-691) บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ระดับความลึก 10 เมตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่8 (RCW-688) บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ระดับความลึก 60 เมตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่9 (RCW-689) บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ระดับความลึก 60 เมตร

4.2 จุดเก็บตัวอย่างน้ำบริเวณหมู่บ้านที่อยู่รอบเหมืองฯ และโรงประกอบโลหะกรรมฯ

จุดเก็บตัวอย่างที่10(AK-1/48) บ่อบาดาลบ้านเขาหม้อ หมู่3 ต.เขาเจ็ดยอด อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่11(AK-2/48) ประปาบาดาล บ.หนองระมาน ต.หนองขนก อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่12(AK-3/48) ประปาชนบท บ้านเนินทอง ม.8 ต.เขาเจ็ดยอด อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่13(AK-4/48) บ่อขุด บ้านนายแดง จันทร์ชุม 83/1 ม.4 ต.เขาเจ็ดยอด อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่14(AK-5/48) ประปาชนบท บ้านทุ่งนางาม หมู่ 7 ต.ท้ายดง อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์
 จุดเก็บตัวอย่างที่15(AK-6/48) ประปาชนหมู่บ้าน ต.ท้ายดง อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์ บท
 จุดเก็บตัวอย่างที่16(AK-7/48) ประปาชนบท บ่อที่1 บ้านเลขที่ 520/1 บ้านลำประดา ม.3 ต.เขาทราย
 อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
 จุดเก็บตัวอย่างที่17(AK-8/48) ประปาชนบท บ่อที่2 บ้านลำประดา ม.3 ต.เขาทราย อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร

รายละเอียดของจุดเก็บตัวอย่างน้ำแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1. รายละเอียดของจุดเก็บตัวอย่างน้ำ

จุดเก็บที่	พิกัดบนแผนที่ (UTM)		รายละเอียด
1 (RC-679)	677815 E	1801506 N	บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ที่ความลึก 60 เมตร
2 (RC-678)	677815 E	1801506 N	บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ที่ความลึก 10 เมตร
3 (RC-686)	676776 E	1800332 N	บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ที่ความลึก 10 เมตร
4 (RC-687)	676776 E	1800332 N	บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ที่ความลึก 60 เมตร
5 (RC-677)	677112 E	1801545 N	บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ที่ความลึก 60 เมตร
6 (RC-681)	675601 E	1802033 N	บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ที่ความลึก 60 เมตร
7 (RC-691)	678680 E	1801953 N	บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ที่ความลึก 10 เมตร
8 (RCW-688)	677245 E	1802119 N	บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ที่ความลึก 60 เมตร
9 (RCW-689)	677434 E	1801456 N	บ่อเจาะสังเกตการณ์คุณภาพน้ำ ที่ความลึก 60 เมตร
10 (AK-1/48)	676065 E	1803438 N	บ่อบาดาลเพื่อการเกษตร บ้านเขาหม้อ หมู่ 3 ตำบล เขาเจ็ดยักษ์ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร
11 (AK-2/48)	675373 E	1802318 N	บ่อบาดาล มีระบบประปาชนบท เจาะน้ำโดยกรม ทรัพยากรธรณี บ้านหนองระมาน ตำบลหนองขนา อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร
12 (AK-3/48)	673923 E	1799151 N	บ่อบาดาล ใช้ทำประปาชนบท ของกรมทรัพยากร ธรณี บ.เนินทอง หมู่ 8 ต.เขาเจ็ดยักษ์ อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
13 (AK-4/48)	676751 E	1798588 N	บ่อขุดผิวดิน ที่บ้านนายแดง จันทรชน เลขที่ 83/1 บ้านหนองสายรุ้งเหนือ หมู่ 4 ตำบลเขาเจ็ดยักษ์ อำเภอ ทับคล้อ จังหวัดพิจิตร (มีการรื้อถอนไปหมดแล้ว)

ตารางที่ 1. รายละเอียดของจุดเก็บตัวอย่างน้ำ (ต่อ)

จุดที่	พิกัดบนแผนที่ (UTM)		รายละเอียด
14 (AK-5/48)	679916 E	1799874 N	บ่อบาดาล ประปาชนบทที่จัดทำโดย กรมทรัพยากร ธรณี บ้านทุ่งนางาม หมู่ 7 ตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์
15 (AK-6/48)	679242 E	1802102 N	บ่อบาดาล และระบบประปาหมู่บ้าน โดยบริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด บ.ดงหลง ต.ท้ายดง อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์
16 (AK-7/48)	677361 E	1796651 N	บ่อบาดาล ทำประปาชนบท บ่อที่ 1 โดยกรม ทรัพยากรธรณี หน้าบ้านคุณสุชาติ เมืองจ้อย 520/1 บ.ลำประดา หมู่ 3 ต.เขาทราย อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
17 (AK-8/48)	675706 E	1795870 N	บ่อบาดาล ทำประปาชนบท บ่อที่ 2 โดย กรม ทรัพยากรธรณี อยู่ในบ้านร้วสวยๆ บ.ลำประดา หมู่ 3 ต.เขาทราย อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร

5. วิธีเก็บ และวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ

5.1 วิธีเก็บตัวอย่างน้ำ

ตัวอย่างน้ำได้แบ่งเก็บในขวดพลาสติกชนิด HDPE ที่ล้างทำสะอาดแล้วจำนวน 2 ขวด ขวดแรกเก็บปริมาตร 1 ลิตรเพื่อวิเคราะห์หาความเป็นกรด-ด่าง (pH) ความกระด้าง (Total hardness, TH) การนำไฟฟ้า (Electric conductivity) และปริมาณสารที่ละลายได้ในน้ำ (Total dissolved solid, TDS) ขวดที่สองจะกรองด้วยกระดาษกรองเพื่อแยกเอาตะกอนแขวนลอยออกจากรู้น้ำ จากนั้นเติมกรดไนตริกเข้มข้นปริมาตร 5 มิลลิลิตร ต่อตัวอย่างน้ำปริมาตร 1 ลิตร เพื่อวิเคราะห์หาปริมาณโลหะคือ โซเดียม (Na) โพแทสเซียม (K) แมงกานีส (Mn) ตะกั่ว (Pb) สังกะสี (Zn) ทองแดง (Cu) แคดเมียม (Cd) นิกเกิล (Ni) และโคบอลต์ (Co) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับค่าระดับที่ปลอดภัยตามมาตรฐานน้ำบาดาลที่จะใช้บริโภคได้ ตามประกาศของกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2542)

5.2 วิธีวิเคราะห์ตัวอย่างในห้องปฏิบัติการ

วิธีวิเคราะห์ และพารามิเตอร์คุณภาพน้ำ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2. วิธีวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

พารามิเตอร์	วิธีวิเคราะห์*
PH	pH-meter
Electric Conductivity	Conductometer
Total Dissolved Solid	Calculation
Total Hardness	EDTA titration
Na และ K	FAAS
Mn, Fe, Cd, Cu, Zn, Pb, Ni และ Co	ICP-OES

(*วิเคราะห์ตาม Standard Methods for Examination of Water and Waste water, 20th ed., 1998, American Public of Health Association)

6. ผลของการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

ผลของการตรวจสอบสมบัติทางกายภาพ และทางเคมีของน้ำในจุดเก็บตัวอย่างต่างๆ แสดงไว้ในตารางที่ 3 และตารางที่ 4

6.1 คุณภาพน้ำของบ่อสังเกตการณ์ภายในเหมืองฯ และโรงประกอบโลหะกรรมฯ

ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำของบ่อสังเกตการณ์บริเวณเหมืองฯ และโรงประกอบโลหะกรรมฯ เดือนพฤษภาคม. พ.ศ. 2548 จำนวน 9 จุดเก็บตัวอย่าง ได้แสดงไว้ในตารางที่ 3

โดยพบว่ามีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ในช่วง 5.7 – 6.2 ค่าการนำไฟฟ้า (E.C.) อยู่ในช่วง 2,495 – 2,408 $\mu\text{S}/\text{cm}$ ค่าปริมาณสารที่ละลายได้ในน้ำทั้งหมด (TDS) อยู่ในช่วง 175 – 1,702 mg/L ปริมาณแมงกานีส (Mn) อยู่ในช่วง <0.005 – 1.161 mg/L และปริมาณเหล็ก (Fe) อยู่ในช่วง 0.005–9.220 mg/L สำหรับปริมาณทองแดง (Cu) โคบอลต์ (Co) โครเมียม (Cr) สังกะสี (Zn) ปริมาณตะกั่ว (Pb) และนิเกิล (Ni) มีปริมาณ <0.005 mg/L ปริมาณแคดเมียม (Cd) <0.002 mg/L ซึ่งปริมาณโลหะหนักดังกล่าวยังอยู่ในปริมาณต่ำ ปริมาณโซเดียม (Na) 7.14 – 457.41 mg/L และปริมาณโปตัสเซียม (K) 0.64 – 5.77 mg/L

จากผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อสังเกตการณ์จำนวน 9 บ่อพบว่าส่วนใหญ่มีความเป็นกรด-ด่างต่ำกว่าค่า 6.5 แต่ยังคงเป็นอยู่ในเกณฑ์ของค่าความเป็นกรดด่างตามธรรมชาติซึ่งมีค่าได้ถึง 5.0 ส่วนในบ่อ RC-681

และ RC-689 มีปริมาณแมงกานีสค่อนข้างสูงกว่าบ่ออื่นๆ และบ่อ RC-678 และ RC-681 มีปริมาณเหล็กค่อนข้างสูงกว่าบ่ออื่นๆ บ่อ RC-687 มีปริมาณโซเดียมสูงกว่าบ่ออื่นๆ มาก ทั้งนี้ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการที่ความเป็นกรด-ด่าง ต่ำ มีปริมาณเหล็ก หรือแมงกานีส และปริมาณโซเดียมในบางบ่อสูง ยังไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นค่าที่มีตามธรรมชาติ หรือเป็นค่าที่เกิดจากการปนเปื้อน อย่างไรก็ตามควรจะต้องมีการศึกษาในชั้นละเอียดโดยการติดตามผลการวิเคราะห์ทางเคมีของทุกบ่อสังเกตการณ์ แนวและทิศทางการไหลของน้ำใต้ดิน และการติดตามผลของฤดูกาลเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำขึ้นถึงการที่จะทราบว่าเป็นค่าธรรมชาติ หรือเกิดจากการปนเปื้อน ต่อไป

6.2 คุณภาพน้ำบาดาล (และน้ำบ่อตื้น)

จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำจากบ่อบาดาลบริเวณหมู่บ้านที่อยู่บริเวณรอบเหมืองฯ และโรงประกอบโลหะกรรมฯ ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548 จำนวน 8 จุด (ตารางที่ 4) พบว่ามีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ในช่วง 5.4 – 7.8 ค่าการนำไฟฟ้า (E.C.) อยู่ในช่วง 331 – 1360 $\mu\text{S}/\text{cm}$ ค่าปริมาณสารที่ละลายได้ในน้ำทั้งหมด (TDS) อยู่ในช่วง 238 – 982 mg/L ปริมาณแมงกานีส (Mn) อยู่ในช่วง <0.005 – 22.211 mg/L และปริมาณเหล็ก (Fe) อยู่ในช่วง <0.005 – 0.006 mg/L สำหรับปริมาณทองแดง (Cu) โครเมียม (Cr) โคบอลต์ (Co) สังกะสี (Zn) ตะกั่ว (Pb) และนิกเกิล (Ni) มีปริมาณ <0.005 mg/L ปริมาณแคดเมียม (Cd) <0.002 mg/L ซึ่งปริมาณโลหะหนักดังกล่าวยังมีในปริมาณต่ำ ปริมาณโซเดียม (Na) 11.61 – 170.09 mg/L และปริมาณโปตัสเซียม (K) 1.28 – 3.20 mg/L

จากผลการศึกษาพบว่า น้ำจากบ่อบาดาลที่ AK-6/48 มีความเป็นกรด-ด่างเท่ากับ 5.4 ซึ่งเป็นที่ต่ำกว่าค่ามาตรฐานกำหนด แต่จากการที่น้ำได้ผ่านขบวนการ Aeration แล้ว พบว่าน้ำมีค่าความเป็นกรด-ด่างเพิ่มขึ้นเป็น 6.6 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน น้ำจากบ่อที่ AK-1/48, AK-6/48, AK-7/48 และ AK-8/48 มีค่า TDS ค่อนข้างสูงแต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์อนุโลมสูงสุดของน้ำบาดาลที่ใช้ในการบริโภค น้ำจากบ่อที่ AK-6/48 และ AK-7/48 มีปริมาณแมงกานีสสูงกว่าค่าเกณฑ์อนุโลมสูงสุดฯ

ตารางที่ 3 .คุณภาพน้ำของบ่อเจาะสังเกตการณ์ภายในเหมืองฯ และโรงประกอบโลหะกรรมฯ

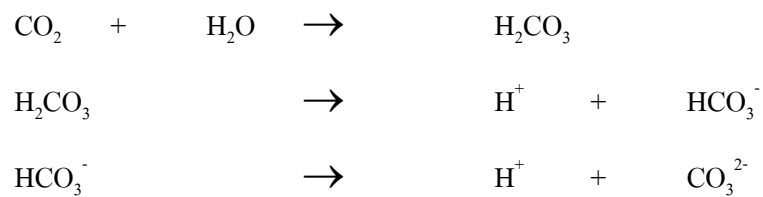
ดัชนีคุณภาพน้ำ	จุดเก็บตัวอย่างน้ำ								
	RC-679	RC-678	RC-686	RC-687	RC-677	RC-681	RC-691	RCW-688	RCW-689
pH	5.7	5.7	5.8	5.8	6.2	5.7	5.8	6.2	6.2
E.C.(μS/cm)	249	450	601	2408	595	355	375	488	783
TDS(mg/L)	175	328	428	1702	417	252	263	342	552
Mn(mg/L)	0.005	0.155	0.535	<0.005	<0.005	1.120	0.005	<0.005	1.161
Cd(mg/L)	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002
Cu(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Zn(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Pb(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Co(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Cr(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Ni(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Fe(mg/L)	0.006	2.731	0.383	0.005	0.005	9.221	0.955	0.005	0.006
Na(mg/L)	16.07	29.02	17.41	457.41	26.79	7.14	32.37	47.55	21.88
K(mg/L)	3.20	1.28	1.92	1.92	0.64	5.77	1.92	1.28	5.77

ตารางที่ 4 .คุณภาพน้ำบาดาล (และน้ำบ่อตื้น)

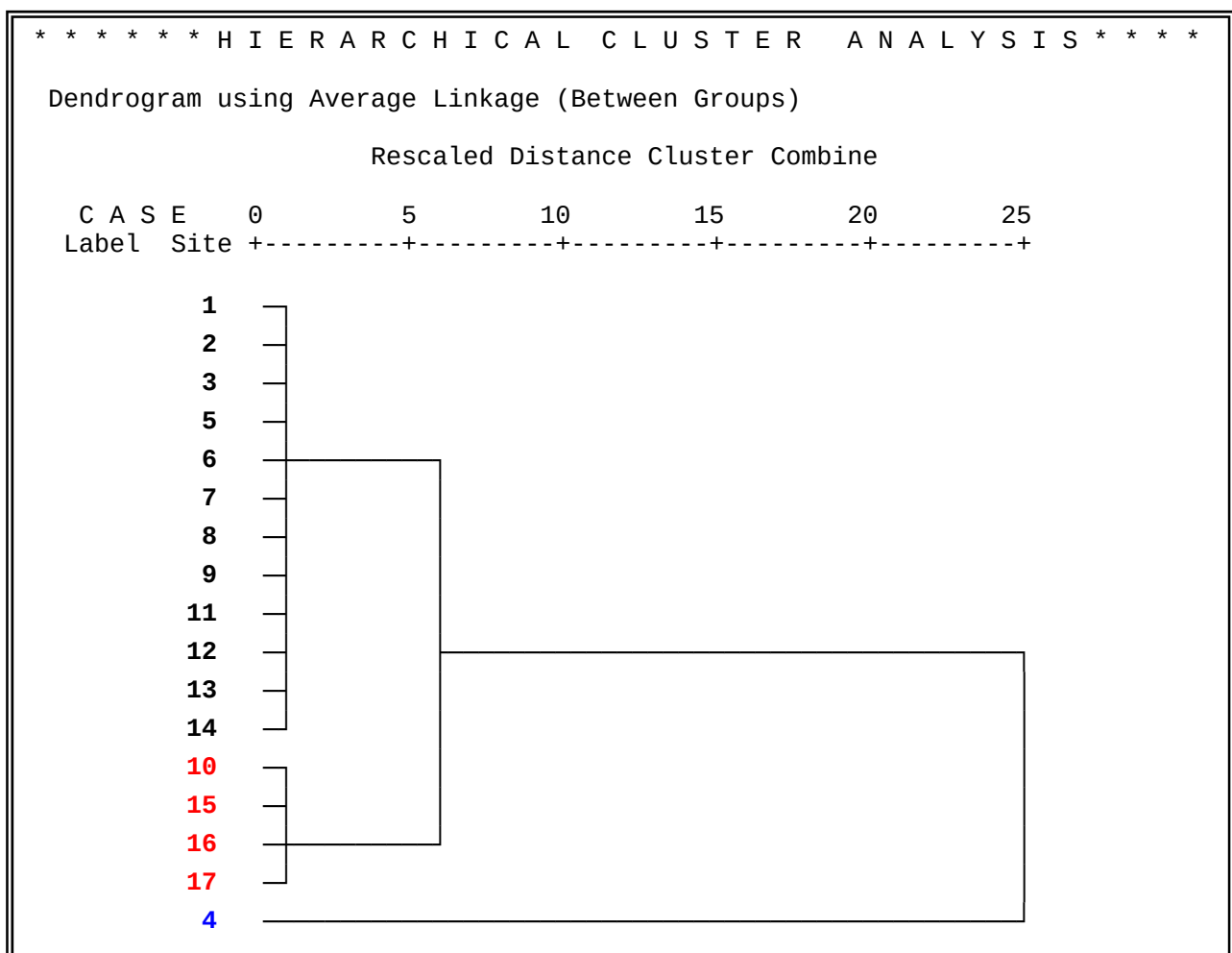
ดัชนีคุณภาพน้ำ	จุดเก็บตัวอย่างน้ำ							
	AK-1/48	AK-2/48	AK-3/48	AK-4/48	AK-5/48	AK-6/48	AK-7/48	AK-8/48
pH	6.8	6.6	6.6	7.8	7.3	5.4	5.8	5.8
E.C.(μS/cm)	1290	429	331	345	694	1360	1336	1168
TDS(mg/L)	918	305	238	246	487	982	948	839
Mn(mg/L)	<0.005	0.005	0.006	0.005	<0.005	22.211	4.351	0.005
Cd(mg/L)	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002	<0.002
Cu(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Zn(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	4.111	<0.005
Pb(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Co(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Cr(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Ni(mg/L)	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005	<0.005
Fe(mg/L)	0.005	0.005	<0.005	0.005	0.005	0.006	0.005	0.005
Na(mg/L)	170.09	18.75	13.84	11.61	26.78	33.71	25.89	91.74
K(mg/L)	2.56	1.28	1.28	1.28	1.28	3.20	3.20	1.28

7.สรุป

อย่างไรก็ตามในขณะนี้ถึงแม้ว่ายังไม่สามารถตรวจสอบ และพิสูจน์ได้ว่าการที่น้ำมีค่าเป็นกรด-ด่าง ต่ำ มาและมีปริมาณธาตุบางธาตุในบ่อสังเกตการณ์มีในปริมาณที่สูง อาจจะมาจากสาเหตุหรือค่าที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือมาจากการปนเปื้อน โดยมากในธรรมชาติพบว่าการควบคุมความเป็นกรด-ด่างในน้ำธรรมชาติส่วนใหญ่มาจากการละลายของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์(Carbon dioxide, CO₂) ในน้ำ คือ

เมื่อใช้ โปรแกรม SPSS 12.0 For Windows วิเคราะห์ข้อมูลผลจากการตรวจวิเคราะห์คุณภาพตัวอย่าง น้ำทั้งหมด ทางสถิติ พบว่าตัวอย่างน้ำทั้งหมด 17 ตัวอย่างจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 ความสัมพันธ์ทางสถิติที่จำแนกน้ำตัวอย่างออกเป็นสามกลุ่ม

จากค่าทางสถิติข้างต้นพบว่า กลุ่มแรกมีจำนวน 12 ตัวอย่าง มีน้ำที่มีลักษณะค่าการนำไฟฟ้าปานกลาง ค่าปริมาณสารที่ละลายได้ในน้ำทั้งหมดปานกลาง และโซเดียมต่ำ กลุ่มที่สองมีจำนวน 4 ตัวอย่าง มีค่าการนำไฟฟ้าสูง ค่าปริมาณสารที่ละลายได้ในน้ำทั้งหมดปานกลางถึงสูง และโซเดียมสูง กลุ่มสุดท้ายมีเพียง 1 ตัวอย่างคือ RC-687 เป็นบ่อสังเกตการณ์คุณภาพน้ำที่ลึก 60 เมตร อยู่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงใต้ของ TSF มีค่าการนำไฟฟ้าสูงมาก ค่าปริมาณสารที่ละลายได้ในน้ำทั้งหมดสูงมาก และโซเดียมสูงสุด เมื่อนำเอาความสัมพันธ์ทางสถิตินี้ไปกำหนดจุดลงบนแผนที่ จะเห็นคุณภาพน้ำที่แตกต่างกันในลักษณะของโซนที่มีเหมืองแร่-โรงหลุ่แร่เป็นศูนย์กลาง ในชั้นนี้ยังไม่สามารถสรุปเรื่องนี้ได้ชัดเจน และเมื่อตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังที่ได้เคยทำการศึกษาไว้เมื่อปี พ.ศ. 2546 และ พ.ศ.2547 พบว่ามีความผันผวนของคุณภาพน้ำที่ศึกษามาก

การศึกษาข้อมูลดังกล่าวถ้าต้องการทราบรายละเอียดหรือพิสูจน์หาสาเหตุที่แน่ชัด จะต้องดำเนินการศึกษาให้ละเอียดขึ้นโดยต้องมีการเก็บตัวอย่างจากบ่อสังเกตการณ์ให้มีจำนวนบ่อที่มากขึ้น เก็บตัวอย่างให้ถี่ขึ้นเพื่อศึกษาถึงผลของฤดูกาลต่อคุณภาพน้ำในบ่อ ทิศทางการไหลของน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน จากนั้นนำมาแปลความหมายทางด้านสิ่งแวดล้อม ก็จะทำได้ข้อมูลที่เด่นชัด ตลอดจนสามารถหาแนวทางป้องกันและแก้ไขได้

8. เอกสารอ้างอิง

1. บริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด, 2546, *เหมืองแร่ทองคำชาติรี*, เอกสารแนะนำ, 8 หน้า
2. พลยุทธ สุขสมบัติ และวิวัฒน์ โตริธิกุล, 2546, *รายงานการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม บริเวณหมู่เหมืองแร่ทองคำของ บริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร และ อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์*, กลุ่มส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม, สรข.3 / 2546 / 010, 22 หน้า
3. พลยุทธ สุขสมบัติ และวิวัฒน์ โตริธิกุล, 2547, *คุณภาพน้ำบริเวณพื้นที่เหมืองแร่ทองคำของ บริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด และพื้นที่ใกล้เคียงบริเวณรอยต่อระหว่าง จ.พิจิตร และ จ.เพชรบูรณ์*, กลุ่มส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม, สรข.3 / 2547 / 006, 10 หน้า
4. Aysen Muezzinoglu, 2003, *Critical Reviews in Environmental Science and Technology*, 33(1)(2003) 45-71.
5. Russell E. Train, 1979, *"Quality Criteria for water"*, U.S. Environmental Protection Agency, Washington D.C.
6. U.S. Department of Energy; Office of Environmental Management; Office of Science and Technology, 1998, *"Cyanide Destruction Immobilization of Residual Sludge"*